

МУСІЄНКО Юлія Олександрівна,
аспірант (PhD Доктор філософії) кафедри
менеджменту та економічної безпеки,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Черкаси, Україна
ORCID ID: 0000-0002-6609-0198
management_cnu@ukr.net

ЕКОНОМІЧНИЙ РИЗИК ЯК НАУКОВА КАТЕГОРІЯ ТА ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ У ПРОЦЕСІ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ

Обґрунтовано необхідність врахування економічних ризиків у процесі здійснення підприємством фінансово-господарської діяльності. Подано переліки традиційних та сучасних економічних ризиків, що визнаються авторитетними експертами на наднаціональному рівні. Визначено кроки до формування сучасної стратегії управління економічними ризиками.

Ключові слова: ризик, економічний ризик, управління ризиками, ринкова економіка, управлінські рішення.

Постановка проблеми. Запровадження принципів вільної взаємодії суб'єктів господарювання у межах ринкової економіки, формування основ для здорової ринкової конкуренції неминує підвищувати невизначеність і економічний ризик функціонування підприємницьких структур. У цих умовах надзвичайно важко обирати оптимальні управлінські рішення і передбачити їх наслідки в сфері сучасного бізнесу. Тому економічний ризик в системі ринкових відносин представляється об'єктивно існуючою категорією, яка потребує дослідження і розробки напрямів ефективного реагування на її прояви на прикладному рівні. В умовах розвитку ринкової економіки завдання управління економічними ризиками трансформуються і значно розширюються, оскільки конкуренція стимулює економічних агентів активніше вивчати інформацію з метою запобігання можливим помилкам при здійсненні ризикованих операцій у економічних системах різних рівнів функціональної організації. Щоб розумно використовувати закони ринку, а не бути його жертвою, вдосконалювати власну фінансово-господарську діяльність у ринковій системі, користуючись її перевагами, необхідно покращувати традиційні форми і розробляти нові методики і прийоми управління економічними ризиками та їх наслідками. Однією з таких форм і є сучасний ризик-менеджмент. У його межах економічний ризик розглядається не тільки у вузько-категоріальному значенні цього явища, а й як категорія, що об'єднує в собі економічні ризики, сформовані усіма без виключення складовими процесу економічного відтворення.

Для ефективного управління сучасним підприємством дуже важливо не лише вміти визначати і оцінювати джерела формування та прояви внутрішніх і зовнішніх економічних ризиків, але і своєчасно та системно їх враховувати у процесі господарської діяльності. Відомо, що економічні ризики діяльності підприємства в умовах ринку завжди мають різну природу походження. З боку підприємства – це може бути його участь у формуванні ринкової кон'юнктури цін, взаємини з контрагентами – постачальниками обладнання, сировини, напівфабрикатів, покупцями готової продукції. На макрорівні, стан якого визначає зовнішнє середовище функціонування підприємства, економічний ризик ініціюється існуванням ймовірності того, що на інвестиції будуть впливати макроекономічні умови, такі як державне регулювання, курси валют чи політична стабільність. Для України, а отже, і для вітчизняного бізнесу, характерними є різні види економічного ризику, деякі з яких формуються внаслідок нетривіальних умов господарювання, які склалися у економічній системі в останні роки, як то воєнні дії на Сході країни, порушення партнерських зв'язків із Росією, дестабілізація курсу національної валюти, гібридна війна тощо. З огляду на це, обрана для дослідження наукова проблематика є актуальною та такою, що саме назріла у часі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над проблемою ефективного ризик-менеджменту на різних рівнях функціонування економічних систем працює чимало фахівців-практиків. Однак, фундаментальні основи цього процесу закладаються саме у теоретичній площині. Тому проблематика управління ризиками знаходить своє відображення у численних працях сучасних вітчизняних науковців. Так, Надрага В. І. вивчає основи ствердження поняття ризику як економічної категорії [1], Семенютіна Т. В. також привертає увагу до питання обґрунтування сутності ризику як економічної категорії [2] і досліджує сутність та взаємозв'язок економічних ризиків, небезпек і загроз [3]; Нестеренко В. Ю. займається вивченням методів оцінювання економічного ризику в діяльності підприємства [4], Іванов В. Л. задається пошуком методів зниження економічного ризику [5], а Ковригіна В. Є. притул наближається до питання управління фінансово-економічними ризиками [6]. Корнієнко Ю. Ю., Тищенко А. Ю. визначають особливості процесу управління економічними ризиками на підприємстві [7], Скрипко Т. О. та Васильців Т. Г. працюють у напрямі ідентифікації економічних ризиків та загроз інвестиційно-інноваційній активності суб'єктів малого і середнього підприємництва [8], Прокопчук О. Т. вивчає вплив економічних ризиків на фінансові результати сільськогосподарських підприємств [9], а Зачосова Н. В. пропонує окремі напрями організація протидії ризикам в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання [10]. Водночас, залишаються актуальними питання ідентифікації форм сучасних економічних ризиків для функціонування вітчизняних підприємств та надання пропозицій щодо мінімізації їх ймовірних негативних наслідків для результатів діяльності бізнес-структур та рівня економічної безпеки держави в цілому.

Мета та завдання дослідження. Мета статті полягає у дослідженні поняття економічного ризику як теоретичної категорії, що має певні характерні риси та ознаки в понятійному апараті управління ризиками, та у визначенні тих конкретних видів ризиків, які мають стати першочерговими об'єктами управління на прикладному рівні у процесі ризик-менеджменту у практиці роботи вітчизняних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття економічного ризику є туманним терміном з різними визначеннями. Стисло і лаконічно, економічний ризик можна визначити як ризик того, що підприємство буде економічно нестабільним, через різні причини, що обумовлені різноманітними обставинами, від зміни економічних тенденцій, до шахрайських дій, які чинять деструктивний вплив на економічний результат діяльності підприємства. Перш ніж починати будь-який економічний проект, важливо розглянути економічний ризик від його реалізації, провести процедуру визначення ймовірності перевищення потенційних ризиків проекту на його економічними перевагами.

Для вітчизняних підприємств основними видами економічних ризиків є наступні.

Ризик зростання цін на сировину та енергію. Зростання цін на матеріальні ресурси збільшує вартість виробленої продукції. Якщо підприємство працює на конкурентному ринку, а ціни на товари не можуть бути підняті через неплатоспроможність основних споживачів продукції або державні обмеження, зростання вартості товару призводить до зниження рентабельності підприємства.

Ризик підвищення мінімальної заробітної плати. Уряд може збільшити обов'язковий мінімум заробітної плати працівників, і це може призвести до збільшення розміру всієї заробітної плати в економіці. Надзвичайно актуальний для українського бізнесу ризик, оскільки щороку в державний бюджет закладається ресурс для підвищення мінімальної заробітної плати, а приватні бізнес-структури повинні самостійно вишукувати резерви для слідування нормам закону. Зростання витрат на робочу силу також збільшує витрати на виробництво, а отже, і собівартість продукції та послуг.

Ризик зниження цін на продукцію. Зниження ринкових цін на продукцію підприємства також призводить до зниження рентабельності, навіть якщо витрати залишаються стабільними.

Процентний ризик (кредитний ризик). Якщо підприємство використовує кредитні ресурси для провадження фінансово-господарської діяльності, підвищення процентних

ставок за кредитами може мати суттєвий негативний вплив на його результативні фінансові показники.

Ризик підвищення ставок податків та зборів або фіскальний ризик. Цей ризик можна назвати економіко-правовим ризиком. Зростання існуючих податкових ставок або запровадження нових податків призводить до зменшення прибутку підприємства і обмежує його фінансові можливості для подальшого розвитку. Ризик нових обов'язків щодо ввозу експорту та імпорту також можна пояснити цією категорією економічних ризиків. Нові експортні або імпорتنі мита можуть навіть призвести до ліквідації підприємницьких структур, діяльність яких напряду залежить від існування або припинення експортних чи імпорتنих операцій.

Крім вище перерахованих, існують й інші економічні ризики, такі як валютний ризик, що є притаманним для вітчизняних підприємств через знецінення національної грошової одиниці та постійні коливання валютних курсів на міжбанківському ринку.

Компанія British Telecom оприлюднила результати дослідження «Ризик 2018: плани на непередбачуване десятиліття», підготовлене на замовлення BT Global Services співробітниками аналітичного відділу журналу The Economist.

В ході дослідження було опитано 600 топ-менеджерів компаній різного виробничого масштабу з різних галузей господарства і країн світу, які поділилися своїми прогнозами щодо можливих ризиків для підприємств, які будуть характерними для бізнесу протягом найближчих десяти років і оцінили рівень готовності сучасних суб'єктів господарської діяльності до їх деструктивного впливу. Три чверті опитаних склали керівники компаній і члени ради директорів, більше 200 респондентів були президентами підприємств і компаній. У дослідженні також були враховані думки консультантів у сфері ризик-менеджменту, фахівців зі стратегічного планування та футурологів.

В результаті дослідження був складений список з 12 найбільш небезпечних для компаній ризиків наступного десятиліття. Найбільше занепокоєння бізнесменів викликають протиріччя між глобалізацією і спробами від неї дистанціюватися, що виражаються в політиці протекціонізму окремих країн в частині міжнародних економічних відносин. Обмеження глобалізації, викликане підйомом протекціонізму, більшістю респондентів названо одним з найсерйозніших бізнес-ризиків десятиліття. При цьому підприємці зізналися, що їх компанії не готові боротися з протекціонізмом. Цей ризик зайняв в списку ТОП-12 економічних ризиків першу позицію.

На другому і третьому місцях такі економічні ризики, як зростання цін на нафту і різке зниження вартості активів компаній. Однак один із найактуальніших на сьогоднішній день економічних ризиків – світова рецесія – опинився лише в середині ТОП-12 ризиків списку – на сьомій позиції, при цьому керівники європейських підприємств опікуються цією проблемою менше, ніж їх американські колеги.

У ХХІ столітті чимале занепокоєння підприємців викликають підривні інноваційні технології, націлені на створення нових цінностей для споживачів, ризик їх виникнення та прояву зайняв в списку четверте місце. Однією з головних небезпек для людства залишається міжнародний тероризм, який завершує першу п'ятірку бізнес-ризиків.

Дослідження показало, що кадровий голод хвилює не тільки вітчизняних бізнесменів, а й їхніх закордонних колег. Зміни демографічної картини світу, старіння населення ряду країн, прагнення потенційних працівників на тлі рецесії світової економіки отримувати більш високі зарплати, а також ряд інших факторів призводять до серйозної проблеми нестачі кваліфікованих кадрів, яка зайняла в списку десяте місце.

Зміни клімату і погіршення в зв'язку з промисловим забрудненням екологічної ситуації займають останні позиції ТОП-12 списку економічних ризиків на найближче десятиліття. Рівень підготовки до управління ризиками, викликаним змінами клімату, в цілому є низьким, найбільш високий ступінь готовності до таких ризиків у американських компаній, найнижча – у європейських. В цілому ж менеджери вважають, що протягом найближчих десяти років наслідки кліматичних змін не спричинять істотного впливу на фінансові результати діяльності їх компаній.

Показово, що серед 12 найбільш актуальних економічних ризиків не виявилось тих їх видів, які прийнято називати технологічними. Більшість управлінців оцінили їх як можливі для настання і такі, що можуть мати серйозні наслідки, але при цьому зазначили, що їх компанії готові протидіяти таким загрозам, як вірусні атаки, розголошення конфіденційної інформації і збої інформаційних систем. Також значна частка респондентів (68%) передбачила зростання важливості ризик-менеджменту як стратегічного інструменту управління господарською діяльністю у найближчому десятилітті.

В цілому ж, незважаючи на світову фінансову кризу, свідками якої ми сьогодні є, більшість респондентів виявилися оптимістами, продемонструвавши впевненість в майбутньому своїх підприємств і тих сегментів ринку, на яких вони працюють. Песимістів, які скептично оцінюють перспективи світової економіки і власного бізнесу, виявилось менше 10%. У той же час значна кількістю топ-менеджерів висловили припущення, що в прийдешньому десятилітті економічні ризики, з якими доведеться зіткнутися їхнім компаніям, будуть серйознішими, ніж ті, з якими вони мають справу сьогодні.

Таким чином, ТОП-12 економічних-ризиків на думку міжнародної бізнес-спільноти, виглядає наступним чином:

1. Обмеження глобалізації / Зростання протекціонізму.
2. Стрибок цін на нафту.
3. Різне зниження цін на активи.
4. Поява підривної бізнес- моделі.
5. Міжнародний тероризм.
6. Раптові зміни законодавства.
7. Світова рецесія.
8. Нестабільна ситуація на Близькому Сході.
9. Збільшення конкуренції з боку компаній ринків, що розвиваються.
10. Брак кваліфікованих кадрів.
11. Зміни клімату.
12. Зростання промислового забруднення [11].

Отже, існування економічних ризиків є фактом, на який вітчизняні підприємства повинні реагувати, формуючи управлінські підходи до здійснення власної фінансово-господарської діяльності. Досить важливим кроком для ефективного ризик-менеджменту є розробка стратегії роботи з ризиками, обрання вектору взаємодії із ризиком після його ідентифікації. Створення стратегії управління ризиками може включати не лише алгоритм рішення про прийняття ризику чи ні, але і заходи щодо мінімізації його деструктивного впливу на активи і пасиви підприємства.

Витративши час та ресурси на стратегію управління ризиками, топ-менеджмент сучасних підприємств може забезпечити їм умови для безпечної ефективної роботи та зменшити шанси прояву негативного впливу економічних ризиків на фінансові результати функціонування бізнес-структури.

Першим кроком при формуванні стратегії управління економічними ризиками має стати етап ідентифікації ризиків для поточної та перспективної діяльності підприємства. Розробка карти ризиків для бізнесу може бути досить простою, якщо виконати кілька послідовних дій. Зокрема, знадобитися провести ряд досліджень: щодо минулих загрозливих подій та ризиків; щодо можливих майбутніх зміни у бізнес-середовищі підприємства, зокрема, очікуваних змін в економічних тенденціях (провести дослідження ринку та дослідження галузі, в якій функціонує підприємство); провести уточнення соціальних та громадських питань, які можуть вплинути на результативність бізнесу у перспективі.

Щоб визначити ризики, керівництво підприємства додатково може переглянути журнали небезпеки, звіти про інциденти, відгуки клієнтів і скарги, а також звіти про огляд виробничих потужностей. Для ідентифікації фінансових ризиків доцільно вивчити аудиторські звіти, такі як звіти про фінансовий аудит або звіти про безпеку робочих місць, визначити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози діяльності підприємства

(провести SWOT-аналіз). Окремі види економічних ризиків можна виявити у процесі обговорення перспектив ведення бізнесу з персоналом, клієнтами, постачальниками, консультантами та іншими стейкхолдерами компанії.

Другим кроком при формуванні стратегії управління економічними ризиками є процедура аналізу ризиків. Виявивши ризики для ведення бізнесу, доцільно визначити, які з них є терміновими для реагування. Щоб проаналізувати ризики, пов'язані з конкретною подією (наприклад, конкурентом, що рухається у тому ж самому підприємницькому напрямі в тому ж самому сегменті ринку), слід спочатку врахувати: розмір шкоди, яку може спричинити ризик (наприклад, ризик зменшення кількості клієнтів означає зниження продажів для бізнесу), оцінити ймовірність того, що ризик реалізується (наприклад, подумати, наскільки подібний бізнес конкурента є небезпечним для фінансового результату даного підприємства, і наскільки лояльними є наявні клієнти щодо нього).

Аналіз ризиків має містити оцінку ймовірних збитків від його реалізації. Для цієї процедури доцільно розробити рейтингову систему для оцінки розмірі збитків та ймовірностей їх настання. Наприклад, можна проводити оцінювання так: присвоювати оцінки від 1 до 4 за збитки (1 для невеликого збитку та 4 для важких наслідків для підприємства від дії ризику) та оцінки від 1 до 4 за ймовірність (1 – низька ймовірність настання й 4 – надзвичайно висока ймовірність настання).

Нарешті, щоб визначити рівень ризику щодо певної події, можна рекомендувати використовувати наступну формулу: рівень ризику = шкода x вірогідність. На підставі нашого прикладу найнижча оцінка рівня ризику, яку можна отримати, – це 1 (1 x 1), а найвищий рівень ризику оцінюється у 16 (4 x 4). Можна використовувати різні рівні ризику, щоб класифікувати ризики від найменш термінових до термінових.

Третім кроком при формуванні стратегії управління економічними ризиками є процедура оцінювання ризиків. Щоб оцінити ризик, слід порівнювати рівень ризику різних подій за критеріями ризику (попередньо належить з'ясувати, які були встановлені критерії ризику під час розробки плану управління ризиками). На цьому етапі необхідно перевірити, чи існують методи управління ризиками для тих видів ризиків, які підлягають оцінюванню.

Останнім кроком є рішення керівництва підприємства щодо того, чи реалізувати той чи інший напрям своєї діяльності в у умовах впливу на його результативність ідентифікованих і оцінених видів економічного ризику. Іноді власники бізнесу вирішують прийняти ризики, а не витратити ресурси, щоб уникнути їх. Рішення щодо прийняття ризику може бути прийнято з таких причин:

- вартість уникнення ризику набагато вища, ніж потенційні негативні наслідки дії ризику;
- рівень ризику є дуже низьким;
- переваги від позитивного наслідку ризику значно перевищують можливий збиток від невдачі.

В інших випадках слід вжити заходів щодо протидії виявленим ризикам у процесі здійснення підприємницької діяльності.

Таким чином, усвідомлюючи наявність багатьох видів економічних ризиків, керівництву вітчизняних підприємств у рамках реалізації механізму ризик-менеджменту необхідно інтегрувати підходи до управління ризиками у власний бізнес-план та план управління надзвичайними ситуаціями.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, економічний ризик не є науковою категорією, що несе виключно негативне значення для сучасного бізнесу. Економічний ризик також означає ситуацію, що може забезпечити додаткові можливості для підприємств у процесі їх фінансової-господарської діяльності. Але використати позитивні можливості існування економічних ризиків можна лише за умови наявності на підприємстві ефективно організованого і постійно діючого механізму ризик-менеджменту.

До найбільш відчутних економічних ризиків для сучасного бізнесу у 2018 році експерти віднесли: обмеження глобалізації / зростання протекціонізму, стрибок цін на нафту, різке зниження цін на активи, появу підривної бізнес-моделі, міжнародний тероризм, раптові

зміни законодавства, світову рецесію, нестабільну ситуацію на Близькому Сході, зростання конкуренції з боку компаній ринків, що розвиваються, брак кваліфікованих кадрів, зміни клімату, зростання рівня промислового забруднення.

В умовах вітчизняної змішаної економіки економічний ризик носить специфічний характер, обумовлений незрілістю ринкових відносин, збереженням окремих елементів командно-адміністративної системи, наростанням наслідків економічної, фінансової, трансформаційної кризи. Ці обставини ускладнюють функціонування вітчизняного бізнесу і роблять ризикованими практично будь-які позитивні дії, пов'язані з цільовим зосередженням ресурсів для створення конкуруючих виробництв. У процесі економічної діяльності економічний ризик сприймається як сукупність певних несприятливих і позитивних наслідків, які можуть настати після реалізації обраних рішень. У зв'язку з цим стає очевидним, що для отримання очікуваних результатів економічним ризиком необхідно управляти.

Список використаних джерел:

1. Надрага В. І. Ризик як економічна категорія / В. І. Надрага // Університетські наукові записки. – 2013. – № 2. – С. 296-302.
2. Семенютіна Т. В. До питання обґрунтування сутності ризику як економічної категорії / Т. В. Семенютіна // Економіка і регіон. – 2012. – № 6. – С. 161-164.
3. Семенютіна Т. В. Економічні ризики, небезпеки, загрози: сутність та взаємозв'язок / Т. В. Семенютіна // Економічний простір. – 2012. – № 68. – С. 106-113.
4. Нестеренко В. Ю. Дослідження методів оцінювання економічного ризику в діяльності підприємства / В. Ю. Нестеренко // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2012. – № 1. – С. 13-15.
5. Іванов В. Л. Методи зниження економічного ризику / В. Л. Іванов // Управління проектами та розвиток виробництва. – 2011. – № 4. – С. 119-124.
6. Ковригіна В. Є. Управління фінансово-економічними ризиками / В. Є. Ковригіна // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 1. – С. 102-111.
7. Корнієнко Ю. Ю. Особливості процесу управління економічними ризиками на підприємстві / Ю. Ю. Корнієнко, А. Ю. Тищенко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2014. – № 1. – С. 59-63.
8. Скрипко Т. О. Економічні ризики та загрози інвестиційно-інноваційній активності суб'єктів малого і середнього підприємництва / Т. О. Скрипко, Т. Г. Васильців // Економіка. Менеджмент. Підприємство. – 2013. – № 25(2). – С. 199-205.
9. Прокопчук О. Т. Вплив економічних ризиків на фінансові результати сільськогосподарських підприємств / О. Т. Прокопчук // Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. – 2012. – Вип. 81(2). – С. 255-265.
10. Зачосова Н. В. Організація протидії ризикам інтерфейсній безпеці в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання / Н. В. Зачосова, І. В. Горячківська, В. М. Недзельський // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 14. – С. 30-33.
11. Проблема-2018: top-12 основных бизнес-рисков [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.ippnou.ru/print/007959/>.

References:

1. Nadraha, V. I. (2013). Ryzyk yak ekonomichna katehoriya [Risk as an Economic Category] *Universytet-s'ki naukovi zapysky (University Scientific Notes)*, 2, 296-302 (in Ukr.).
2. Semenyutina, T. V. (2012). Do pytannya obgruntuvannya sutnosti ryzyku yak ekonomichnoyi katehoriyi [To the question of substantiation of the essence of risk as an economic category]. *Ekonomika i rehion (Economy and region)*, 6, 161-164 (in Ukr.).
3. Semenyutina, T. V. (2012). Ekonomichni ryzuky, nebezpeky, zahrozy: sutnist' ta vzyemozv'yazok [Economic risks, hazards, threats: the essence and interconnection]. *Ekonomichnyy prostir (Economic space)*, 68, 106-113 (in Ukr.).
4. Nesterenko, V. Yu. (2012). Doslidzhennya metodiv otsynuyvannya ekonomichnoho ryzyku v diyal'nosti pidpryyemstva [Investigation of economic risk assessment methods in enterprise activity]. *Problemy i perspektyvy rozvytku pidpryyemnytstva (Problems and prospects of entrepreneurship development)*, 1, 13-15.
5. Ivanov, V. L. (2011). Metody znyzhennya ekonomichnoho ryzyku [Methods of reducing economic risk]. *Upravlinnya proektamy ta rozvytok vyrobnytstva (Project management and production development)*, 4, 119-124 (in Ukr.).
6. Kovryhina, V. Ye. (2013). Upravlinnya finansovo-ekonomichnymy ryzykamy [Management of Financial-Economic Risks]. *Naukovyy visnyk Natsional'noyi akademiyi vnutrishnikh sprav (Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs)*, 1, 102-111 (in Ukr.).

7. Korniyenko, Yu. Yu. & Tyshchenko, A. Yu. (2014). Osoblyvosti protsesu upravlinnya ekonomichnymy ryzykamy na pidpryyemstvi [Features of the process of management of economic risks in the enterprise]. *Visnyk Shkhidnoukrayins'koho natsional'noho universytetu imeni Volodymyra Dalya (Bulletin of the East-Ukrainian National University named after Volodymyr Dahl)*, 1, 59-63 (in Ukr.).
8. Skrypko T. O. & Vasylytsiv, T. H. (2013). Ekonomichni ryzyky ta zahrozy investytsiyno-innovatsiyniy aktyvnosti sub'yektiv maloho i seredn'oho pidpryyemnytstva [Economic risks and threats to investment and innovation activity of subjects of small and medium enterprises]. *Ekonomika. Menedzhment. Pidpryyemnytstvo (Economy. Management. Entrepreneurship)*, 25(2), 199-205 (in Ukr.).
9. Prokopchuk, O. T. (2012). Vplyv ekonomichnykh ryzykiv na finansovi rezul'taty sil'skohospodars'kykh pidpryyemstv [Influence of economic risks on financial results of agricultural enterprises]. *Zbirnyk naukovykh prats' Umans'koho natsional'noho universytetu sadivnytstva (Collection of scientific works of Uman National University of Horticulture)*, 81(2), 255-265 (in Ukr.).
10. Zachosova, N. V. & Horyachkivs'ka, I. V. & Nedzel's'kyy, V. M. (2016). Orhanizatsiya protydyiy ryzykam interfeysniy bezpetsi v systemi ekonomichnoyi bezpeky sub'yektiv hospodaryuvannya [Organization of counteraction to the risks of interface security in the system of economic safety of economic entities]. *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid (Investments: practice and experience)*, 14, 30-33 (in Ukr.).
11. Problem-2018: top-12 main business risks. Available at: <https://www.ipnrou.ru/print/007959/> (in Russ).

MUSIYENKO Yuliya Oleksandrivna,

Postgraduate student of the Department of
management and economic security,
Bogdan Khmelnytsky National University
of Cherkasy, Cherkasy, Ukraine
management_cnu@ukr.net

ECONOMIC RISK AS A SCIENTIFIC CATEGORY AND MANAGEMENT OBJECTIVE IN THE RISK-MANAGEMENT PROCESS

Abstract.

Introduction. *In the conditions of the development of a market economy, the task of managing economic risks is transformed and expanded significantly, as competition stimulates economic agents to actively study information in order to prevent possible mistakes in the implementation of risky operations in economic systems of different levels of functional organization. In order to use the laws of the market rather than be a victim of it, to improve its own financial and economic activities in a market system, taking advantage of its advantages, it is necessary to improve traditional forms and develop new methods and techniques for managing economic risks and their consequences. One of these forms is modern risk management. Within its limits, economic risk is considered not only in the narrow-categorical meaning of this phenomenon, but also as a category that combines the economic risks, formed by all, without excluding the components of the process of economic reproduction.*

Purpose. *The purpose of the paper is to study the concept of economic risk as a theoretical category, which has certain features and features in the conceptual apparatus of risk management, and in determining the specific types of risks that should become the primary objects of management at the application level in the process of risk management in practice of domestic enterprises.*

Methods. *The method of theoretical analysis, the method of generalization, comparison are used.*

Results. *Economic risk is not a scientific category that has only a negative impact on modern business. Economic risk also means a situation that can provide additional opportunities for enterprises in the process of their financial and economic activity. But the use of positive opportunities for the existence of economic risks can only be provided if the company has an effectively organized and constantly operating risk management mechanism.*

The most significant economic risks for modern business in 2018 were as follows: limiting globalization / increasing protectionism, leaps in oil prices, sharp drop in asset prices, the emergence of a subversive business model, international terrorism, sudden changes in legislation, the global recession, an unstable situation on The Middle East, increased competition from emerging market companies, shortages of skilled personnel, climate change, increased levels of industrial pollution.

Originality. *The necessity of taking into account economic risks in the process of realization of the enterprise financial and economic activity is substantiated. Lists of traditional and contemporary economic risks are recognized as reputable experts at the supranational level. The steps to form a modern economic risk management strategy are identified.*

Conclusion. *In the conditions of the domestic mixed economy, the economic risk is of a specific nature, due to the immutability of market relations, the preservation of certain elements of the command and administrative system, the growth of the consequences of economic, financial, transformational crisis. These circumstances complicate the functioning of domestic business and make virtually any positive action related to the target concentration of resources for the creation of competing productions. In the process of economic activity, economic risk is perceived as a combination of certain adverse and positive effects that may occur after the implementation of the chosen decisions. In this regard, it becomes apparent that in order to obtain the expected results, the economic risk should be managed.*

Keywords: *risk, economic risk, risk management, market economy, managerial decisions.*

*Одержано редакцією: 01.10.2018
Прийнято до публікації: 22.10.2018*